

MAKTAB O'QUVCHILARINING FIZIKADAN GRAFIK TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISH MODELI (10-VA 11-SINFLAR MISOLIDA)

Rajabov Maxmadiyor Baxtiyorovich

TATU Qarshi filali "Tabiiy fanlar" kafedrasini o'qituvchisi

rajabovmaxmadiyor@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta'lim maktablarida, xususan, 10-11-sinflarda fizika fanidan o'quvchilarning grafik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish muhimligi haqida so'z boradi. Maqolada o'quvchilarning grafik ko'nikmalarini rivojlantirishda duch keladigan dolzarb muammolar aniqlangan va bu qiyinchiliklarni yengish uchun samarali strategiyalar taklif etiladi. Maqolaning xulosasiga ko'ra, ushbu strategiyalarni amalga oshirish o'quvchilarning fizikadagi grafik ko'nikmalarini tushunish va malakasini oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: metodika, grafik ko'nikmalar, fizika, umumta'lim maktablari, strategiyalar, tushunish, malaka.

Kirish

Maktab ta'limini modernizatsiya qilish doirasida o'quvchilarning grafik tayyorsharligini rivojlantirish muammosi asosiy hisoblanadi. "Bugungi kunda ta'lim sifati o'quvchini faqat bilim bilan emas, balki birinchi navbatda o'rganish qobiliyati va umumta'lim ko'nikmalarini shakllantirishdir, bunda o'quv materialini faoliyatni tashkil etishning yo'naltiruvchi asosi hisoblanadi" [142, 8-6].

Zamonaviy pedagogik adabiyotlarda malakalar "o'zlashtirilgan bilim va ko'nikmalar yig'indisi bilan ta'minlangan sub'ekt tomonidan o'zlashtirilgan harakatni bajarish usuli", ko'nikmalar "mashqlar orqali shakllanadi" [66]. Shunga ko'ra, grafik tayyorgarlikni shakllantirish uchun o'quvchilarning harakatlarni bajarishning muayyan usullarini o'zlashtirishdagi faoliyatini tashkil etish kerak.

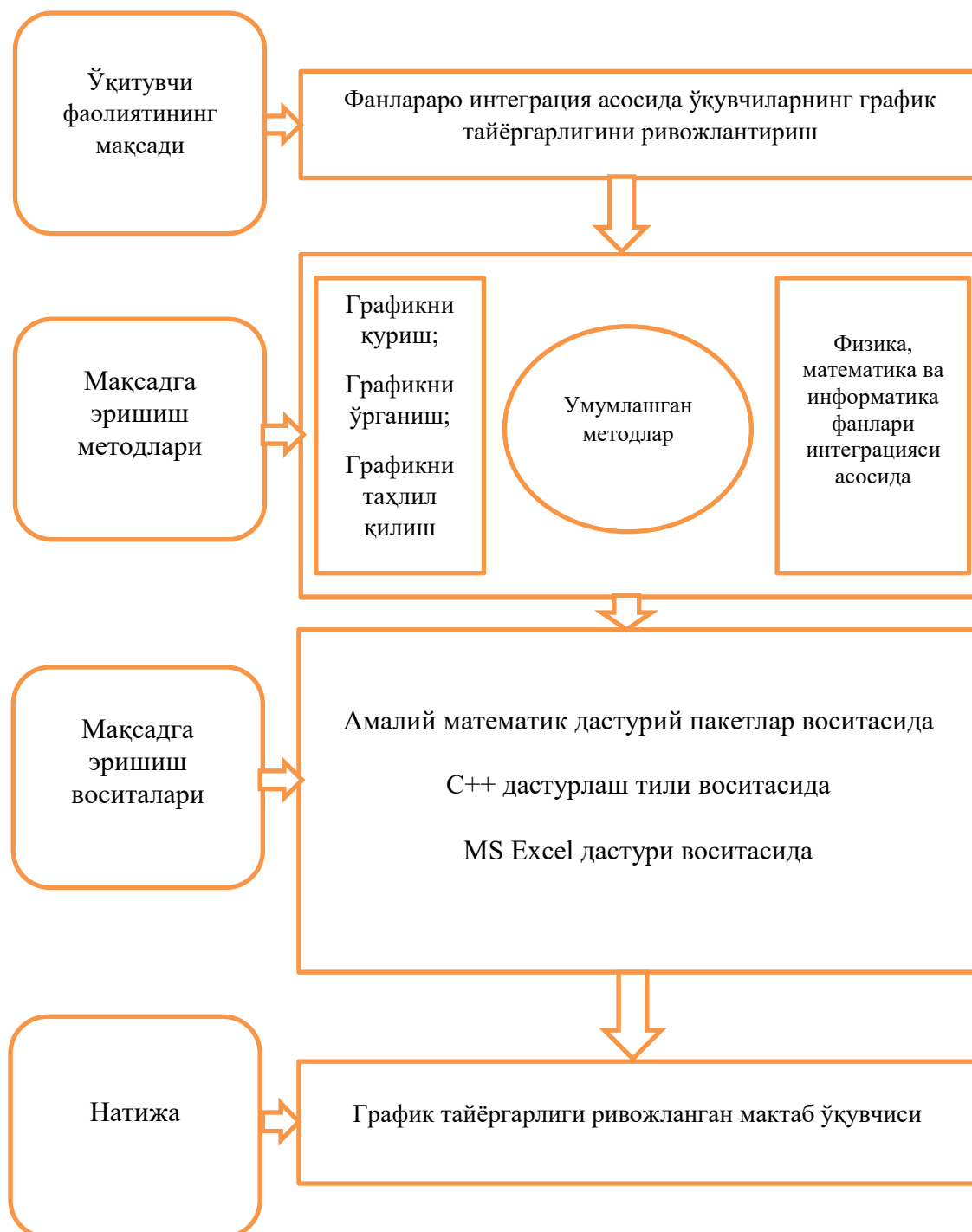
Bunday faoliyatni tashkil etishning nazariy asoslari faoliyatning psixologik nazariyasi, xususan, ta'limning faoliyatli va tizimli-faoliyatli yondashuvlari doirasida ishlab chiqilgan.

Ushbu yondashuvlarning asosiy foyalariga murojaat qilaylik va ularni o'rganishimiz maqsadlari bilan bog'liq holda ko'rib chiqaylik. Faoliyatli yondashuvi g'oyalari psixologlar L.S.Vigotskiy [42], A.N.Leontev [95-96], V.V.Davidov [67-68], P.Ya.Talizina va boshqalar [170-173] tomonidan ishlab chiqilgan va ularni quyida bayon qilinganidek qisqacha shakllantirish mumkin..

O'qitish muayyan faoliyat tizimi bo'lib, uni amalga oshirish o'quvchini yangi bilim va ko'nikmalarga olib keladi. Har bir faoliyat turi, o'z navbatida, yagona motiv bilan birlashtirilgan va ular kiritilgan faoliyat maqsadiga erishishni birgalikda ta'minlaydigan harakatlar tizimidan iborat. Harakatning maqsadiga erishish, harakatni muvaffaqiyatli yakunlash uchun sharoit yaratish kerak. Bunday shartlarning yig'indisi faoliyatning yo'naltiruvchi asosi deb ataladi va bu shartlarni ishlab chiqish jarayoni yo'naltirish deb ataladi.

Yuqorida tavsiflangan faoliyatli yondashuvining qoidalariga asosanib, biz grafik tayyorgarlikni rivojlantirishning tashkiliy-funksional modelini quramiz (2.1.1-rasm), ya'ni biz nazariy jihatdan o'qituvchi va o'qituvchi faoliyatining tegishli tabiatini tavsiflaymiz.

Ishlab chiqilayotgan tashkiliy-funksional modeliga ko'ra, fizika o'qituvchilari faoliyatining umumiy maqsadi o'quvchilarda tayyorgarlikni fan va meta-fan darajasida shakllantirishdir.

Xulosa va takliflar. Shunday qilib, maktab o'quvchilarida grafik tayyorgarlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash bo'yicha olib borilgan

tadbirlar shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarni fizikadan egallagan bilimlarining turli jixatlarini qamrab olish ushuni keltirib o'tilgan pedagogik shart-sharoitlarning uch guruxini amalga oshirish ushuni zarur va yetarli: tashkiliy, psixologik va

didaktik. Pedagogik, psixologik, falsafiy, ilmiy adabiyotlar tahlili hamda ilmiy tadqiqot ishlarini o'rganish natijasida quyidagi muammolar borligi aniqlandi:

1. Umumta'lim maktab o'quvchilariga fizika o'qitishda grafik tayyorgarligini rivojlantirishning pedagogic shart-sharoitlari ta'minlanmagan, metodologik yondashuvlari va didaktik tamoyillari shakllantirilmagan;

2. Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning fizikadan grafik tayyorgarligini rivojlantirishning metodik modeli ishlab chiqilmagan, didaktik ta'minoti takomillashtirilmagan;

3. Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning fizikadan grafik tayyorgarligini rivojlantirish metodikasi takomillashtirilmagan;

4. Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning fizikadan grafik tayyorgarligini rivojlanganlik darajalarini baholash mezonlari ishlab chiqilmagan. Yuqorida keltirib o'tilgan muammolar va ularni barataraf etish bo'yicha olib borilgan tadqiqot ishlarimiz dissertatsiyaning keyingi boblarida batafsil keltirib o'tiladi.

ADABIYOTLAR:

1. Scientific Bulletin of Namangan State University: 2019.
2. 10.Смолкин, А.М. Методы активного обучения: [Метод. пособие для преподавателей и организаторов проф. и экон. обучения кадров] / А. М. Смолкин. – М.: Высш. шк.,1991. – с. 175
3. 11. Психология и педагогика /Под ред. Абульхамовой К.А., Васиной Н.В., Лаптева Л.Г., Слостенина В.А. – М.: «Совершенство», 1998.
4. Махмадиев Б.С. MathCAD тизимида ишлаш асослари. Ўқув қўлланма. – Қарши. 2012. – 144 б.
5. Тураев С.Ж., Хўжаев Л.Х., Пардаев Б.А. Matlab/Simulink муҳитида динамик системаларни моделлаштириш ва
6. Borland Delphi7 дастурлаш тилида графигини ўрганиш.
7. 14. Аладьев В.З., Харитонов В.Н. Программирование: Maple или Mathematica. – Таллинн , 2011. -415 с. __